

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää lahjoitusvähennyksen laajentamisen tavoitteita kannatettavina. Kannusteet yksityishenkilöiden ja yhteisöjen rahalahjoitusten lisäämiseen yliopistoille, korkeakouluille ja yliopistorahastoille sekä tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen ovat tärkeitä. Toimintaympäristön muutokset ja julkisen talouden näkymät aiheuttavat haasteita näiden alojen julkiselle rahoitukselle. Julkisen rahoituksen rinnalle on tärkeä löytää uusia mahdollisuuksia laajentaa rahoituspohjaa. Yksityiset rahalahjoitukset ovat yksi keino rahoituspohjan monipuolistamisessa.

Yksityisillä rahalahjoituksilla on pitkät perinteet korkeakoulujen toiminnan tukena. Korkeakoulujen varainhankinta aktivoitui viime vuosikymmenellä toteutetuissa valtion pääomittamisissa, joissa valtion vastinrahoitus kytkettiin yksityisiin rahalahjoituksiin. Tällä tavoiteltiin korkeakoulujen toimintaedellytysten vahvistamista ja yhteistyösuhteiden vahvistaminen ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Jälkikäteen on voitu todeta valtion pääomittamisen ja yksityisten rahalahjoitusten vahvistaneen korkeakoulujen taloutta ja itsenäisiä toimintamahdollisuuksia. Valtion kannusteilla lahjoittajiksi saatiin mukaan myös kokonaan uusia tahoja.

Luonnolliset henkilöt voivat tällä hetkellä vähentää tuloistaan yliopistoille ja korkeakouluille tehdyt lahjoitukset tietyin ehdoin. Lahjoitusvähennyksen laskentaperusteen muutoksen kokonaisvaikutusta yliopistoille ja korkeakouluille tehtävien lahjoitusten määrään on vaikea arvioida. Lahjoitusvähennyksen laajentaminen uusille sektoreille lisää todennäköisesti lahjoituksia näille tahoille. Tämä voi ainakin lyhyellä aikavälillä vaikuttaa nykyisin vähennyksen piirissä olevien lahjoituksen saajien mahdollisuuksiin yksityisiin rahalahjoituksiin.

Luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennyksen verovelvolliskohtaiset enimmäismäärät eroaisivat merkittävästi yliopistolle, korkeakoululle tai yliopistorahastolle annettujen lahjoitusten sekä yhdistykselle tai säätiölle tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään

tarkoitukseen annettujen lahjoitusten välillä. Yliopistolle, korkeakoululle tai yliopistorahastolle tehtyjen lahjoitusten osalta enimmäismäärä on 50 000 euroa, mutta yhdistyksille tai säätiöille tehtyjen lahjoitusten osalta 5 000 euroa. Eesityksen perusteluista ei käy ilmi, mihin tämä ero perustuu. Ehdotettu 5 000 euron enimmäismäärä ei kannusta yksityishenkilöitä suurten kertalahjoitusten tekemiseen eikä siten välttämättä riittävästi tehosta järjestöjen mahdollisuuksia hankkia lisää yksityistä rahoitusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että enimmäismäärää nostettaisiin myös yhdistyksille tai säätiöille tehtyjen lahjoitusten osalta 50 000 euroon.

Lahjoituksen saajien näkökulmasta on tärkeää, että uudistuksen toimeenpanossa pyritään välttämään tarpeetonta hallinnollista taakkaa lahjoitusten vastaanottamiseen liittyen. Lahjoittajan kannalta on myönteistä, että Verohallinto saisi tiedot lahjoituksista lahjoitusten saajilta, eikä lahjoittajan yleensä tarvitsisi itse ilmoittaa antamiaan lahjoituksia. Toisaalta tämä kuitenkin lisäsi lahjoituksen saajan hallinnollista taakkaa ja edellyttäisi esimerkiksi sitä, että lahjoitusten yhteydessä olisi pyydettävä tieto lahjoittajan henkilötunnuksesta. Lahjoituksen saajan tulisi vuosi-ilmoituksessaan raportoida Verohallinnolle myös siitä, mihin tarkoitukseen lahjoitus on käytetty. Lahjoituksen käyttöä koskeva raportointivelvoite on osin päällekkäinen rahankeräyksiä koskevien raportointivelvoitteiden kanssa. Tarkempia määräyksiä valmisteltaessa tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä siihen, että tiedot voitaisiin antaa yhtenäisessä muodossa. Lisäksi lahjoitusten verovapauden saamiseksi myös sellaiset yhdistykset ja säätiöt, jotka saavat lahjoituksia harjoittamatta aktiivista rahankeräystoimintaa, joutuisivat hakemaan rahankeräyslupaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että yhdistykset eivät pääsääntöisesti ole velvollisia laatimaan kirjanpitolaissa tarkoitettua toimintakertomusta, mutta 57 a §:n 1 mom. 4 kohdan mukaan toimintakertomusta edellytettäisiin kaikilta lahjoitusten verovapauden piiriin kuuluvilta yhdistyksiltä ja säätiöiltä. Tältä osin olisi syytä harkita, onko kirjanpitolain mukaiset vaatimukset täyttävän toimintakertomuksen edellyttäminen tarpeellista lahjoitusvähennyksen valvonnan kannalta, vai riittäisikö tähän tarkoitukseen vapaamuotoisempi selvitys yhdistyksen toiminnasta silloin, kun yhdistyksellä ei muuten ole velvollisuutta laatia määrämuotoista toimintakertomusta.

Pirhonen Eeva-Riitta
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hiitola Joni
Opetus- ja kulttuuriministeriö